

۲۰۲۳/۱۲/۰۱

سید عظیم حسینی

تاریخچه تاسیس و فعالیت وزارت تجارت و صنایع در قاموس کبیر افغانستان

در تاریخ افغانستان، برای نخستین بار نظام دولتمداری نسبتاً مدرن در زمان امیر شیر علی بمیان آمد، پس از آن در عهد امیر عبدالرحمن ادارات با وظایف مشخص ایجاد و در رأس آن اشخاصی مقرر شدند که تحت نظر مستقیم امیر انجام وظیفه مینمودند، اما پایه های اساسی یک نظام کاملاً جدید و عصری در زمان اعلیحضرت امان الله پیریزی شد. وزارت تجارت و صنایع افغانستان یکی از ارکان اساسی دولت افغانستان است که دارای قدامت تاریخی بوده و فعالیت آن در همین دوره آغاز گردیده است. شاه امان الله بعد از اعلام استقلال در سال ۱۲۹۸ مطابق (۱۹۱۹ میلادی)، اقدام به انجام ریفرمهای فراگیر نموده دولت مستقل افغانستان را بر اساس قانون اساسی بنیان گذاشت. مطابق نظامنامه اساسی (قانون اساسی) تفکیک قوای ثلاثه دولت (قوه اجرائیه، قانون گذاری و قوه قضائیه) به میان آمد. بر مبنای قانون اساسی وظایف و مکلفیت های قوای سه گانه مشخص و قوای اجرائیه، تقنینیه و قضائیه ایجاد شد و هر یک از این قوای بصورت مستقل به

کار و فعالیت خویش در ساحات مربوطه آغاز نمودند. در بخش قوه اجرائیه تشکیلات جدید اداری کشور طرح و عملی گردید. قوه اجرائیه افغانستان در سال ۱۹۱۹ به ترکیب ذیل تشکیل گردید: سردار عبدالقدوسخان اعتمادالدوله بحیث صدراعظم، صالح محمد خان سپه سالار وزیر حربیه، محمود طرزی وزیر وزارت خارجه، علی احمد خان شاه غاسی وزیر داخله، میرزا محمودخان امین نظام وزیر مالیه، غلام محمد خان وردک وزیر تجارت، محمد ابراهیم خان وزیر عدلیه، سردار عبدالحییب خان وزیر معارف، علیجانخان وزیر زراعت، میرزا غلام قادرخان وزیر نقلیات (ترانسپورت) و در رأس همه شاه قرار داشت که وزارت حربیه را مستقیماً نظارت میکرد. جهت ایجاد دولتمداری مدرن، تنظیم بهتر امور و قانونی ساختن اقدامات دولت در ساحات مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، برای نخستین بار در تاریخ کشور، نظامنامه تشکیلات اساسی افغانستان با لایحه وظایف تحت نام "تشکیلات اساسی افغانستان" طرح و تدوین شد که در ۱۵ جوزای ۱۳۰۲ بعد از نشر نافذ گردید. در این نظامنامه پیرامون وظایف

وزارت تجارت چنین آمده است :

" ماده ۵۷- وزارت تجارت دائماً برای توسعه و تسهیل تجارت داخلی و خارجی افغانستان و ترقی زراعت و انکشاف و... معادن در مملکت افغانستان تدابیر لازمه را بعمل می آورد.

ماده ۵۸- در وزارت تجارت مدیریت عمومی زراعت، مدیریت عمومی مکتوب، و سرکاتیبیت مامورین، و سرکاتیبیت محاسبه و سرکاتیبیت اوراق موجود است.

ماده ۵۹- مدیریت عمومی زراعت به ترقی و توسعه زراعت در افغانستان و بدخل نمودن اصول جدید زراعت در مملکت و بجلب وارداتیکه از زراعت بدست میآیدو بفهمانیدن اصول استعمال انبارصنعی بمردم و بتاسیس مکاتب

عملی فلاحت و به ترتیب کشتزارهای نمونه زراعت و حفرانهار جدیده و تقسیم آب آنها و حسن محافظه جنگلهای افغانستان و از سرنو بسر رسانیدن جنگلهای واحداث درخت زارها در جوار قریه ها و بکندن و کاویدن معادن موجوده بصورت احسن و کشف و تحری (جستجو) معادن جدیده و اصلاح جنس حیوانات مأمور است .
 ماده ۶۰- معاملات مدیریت های گمرک و اصول تحصیل و جوهات گمرک مطابق نظامنامه مخصوص آن اجرا گردد.

ماده ۶۱- مدیر عمومی زراعت و مدیر گمرکهای ولایات و حکومتهای اعلی براه راست از طرف اعلیحضرت همایونی انتخاب و تعیین فرموده میشوند، دیگر مدیران وزارت و مدیران زراعت و ولایات و حکومتهای اعلی و مدیر گمرکات حکومتهای کلان از طرف (انجمن انتخاب مأمورین تجارت) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه منصوب میشوند .

ماده ۶۲- مدیر عمومی زراعت و مدیر مکتوب نویسی و سرکاتب مأمورین و سرکاتب محاسبه و سرکاتب اوراق اعضای انجمن انتخاب مأمورین تجارت هستند .
 انجمن انتخاب مأمورین تجارت در تحت ریاست وزیر تجارت تشکیل مییابد. " طوریکه از مواد نظامنامه معلوم میگردد، وزارت تجارت وقت، مزید بر امور تجارت، سکتورهای مهم اقتصادی چون زراعت، صنعت، معادن، مواصلات، گمرکات و بند و انهار را نیز تنظیم، نظارت

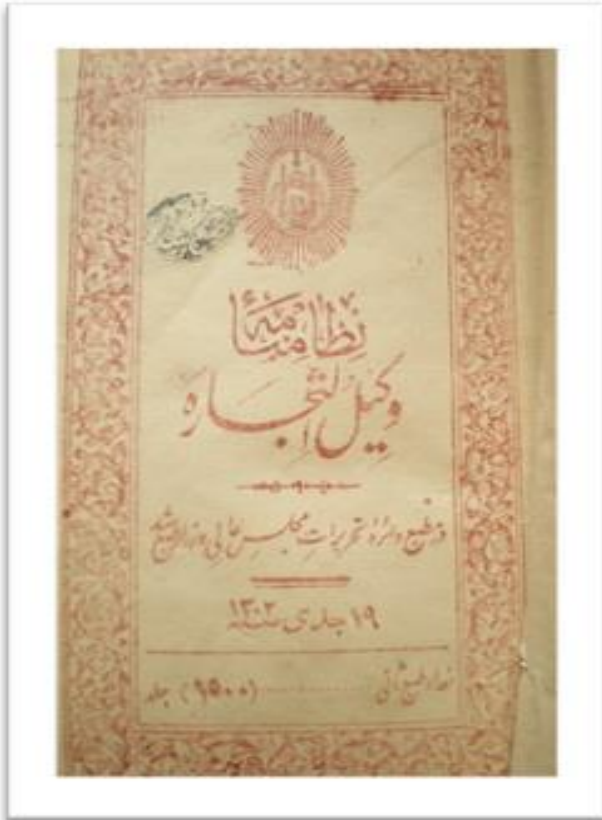
و رهبری مینمود و از وزارتهای عمده و کلیدی بشمار میرفت بعداً شعبات خرچگیری (گمرکات)، جریب کشی و غیره که در مرکز و ولایات وجود داشت، به اینوزارت ملحق گردید .
 با تحکیم نظام و ایجابات عصر، دوایر دیگر از قبیل ریاست تنویر، مدیریت عمومی فابریکات، مدیریت جاده غوربند و سایر جاده ها ، مدیریت حمل و نقل، مدیریت سرده غزنی، ماموریت ذغال فرح، ماموریت نرخ موتر ها یکی پی دیگری درچوکات آن تاسیس شد و در سال ۱۳۱۶ نظر به انکشاف امور اقتصادی مدیریت های عمومی بریاست ارتقاء داده شد .

یکی از تعمیرات وزارت تجارت در سال ۱۳۱۳ در کنار دریای کابل مقابل لیسه تجارت که تخریب شده است

با مرور زمان نظریه تراکم بیش از حد کار درین وزارت تصمیم بر آن شد تا بعضی از بخشها به شکل تدریجی از تشکیل وزارت تجارت مجزا و به حیث واحد های مستقل عرض وجود نماید که بر مبنای آن طی سالهای ۱۳۱۵ و ۱۳۱۶ بعضی از بخشها از چوکات وزارت تجارت خارج و به ادارات مستقل و یا وزارت ارتقاء داده شد. با وجود آن نظر به تشکیل وسیع ووظایف متعدد، نام وزارت تجارت یک نام با مسمی نبودنابر همین دلیل وزارت تجارت در سال ۱۳۱۷ به وزارت اقتصاد ملی مسمی گردید که تا سال ۱۳۳۵ به همین نام یاد میشود. مدیریت عمومی تفتیش بمنظور نظارت و مراقبت کلیه امور اقتصادی، تجارتي، صنعتی و اداری وزارت اقتصاد، مانند سایر دوایر رسمی منظور گردید. مأمورین وزارت و گمرکها و سرکاتب های گمرکها از طرف (انجمن انتخاب مأمورین تجارت) انتخاب و بمنظوری وزیر تجارت تعیین میگرددند، سایر مأمورین گمرکات از طرف مجلسهای مشوره ولایات و حکومتی های اعلی منتخب میشدند و فقط ورقهای انتخاب آنها بوزارت تقدیم و بمنظوری حاصل میشود. برای امور زراعت کاتب های زراعت، جریب کشی و غیره و برای امور معادن نیز کاتب ها در تشکیل وزارت تجارت گنجانیده شد. بمنظور تنظیم بهتر امور در وکالت تجاری های افغانستان در خارج به تاریخ ۱۹ جدی ۱۳۰۲ نظامنامه وکیل التجار ترتیب و بعداز نشر نافذ شد که در آن به وکیل التجار در مورد بارچالانی ووظایف مشخصی سپرده شد. وزارت تجارت (اقتصاد ملی) از لحاظ تاریخی درواقع حیثیت وزارت مادر را داشته و یکنعداد ازوزارت هاومؤسسات مهم دولتی که فعلاً درتشکیلات اساسی دولت افغانستان نقش اساسی را بازی مینماید، در بطن خود پرورانیده است. چنانچه اینوزارت براساس تشکیل سالهای قبلی، فیصله منازعات تجارتي و محاکم مربوطه آن واموراداری را نیز تحت نظارت وکنترول خودداشت. درسال ۱۳۱۷ درریاست تجارتي، مدیریت صادرات و واردات ایجادگردید. درسال ۱۳۱۸، درتعداد اعضای اتاق تجارت مرکز، که در ابتدا دارای یک تعدا

د معدود اعضا و یک مجلس بود، افزوده شد و مجلس مراجعه و تمیز تجارتي جهت حل دعاوی که قضایای ابتدائی آن در محکمه ابتدائی مرکزی فیصله میشد، بعنوان مجلس دوم ایجاد شد.

بعدها محاکم قضایای تجارتي از بدنه وزارت تجارت (وزارت اقتصاد ملی) جدا و به بوزارت عدلیه تعلق گرفت. جهت انسجام امور، بعضی شعبات جدید مثل مدیریت صنایع دستی، مدیریت صنایع ماشینی، مدیریت ترانسپورت و تهیه در ریاست صنایع و مدیریت های مستقل و تعرفه، مدیریت تدوین قوانین، مدیریت بازار های داخلی، مدیریت احصائیة تجارت داخلی و خارجی، مدیریت تدقیق و مطالعات در ریاست تجارتي در نظر گرفته شد. در سال ۱۳۱۸ دفتر آتشه تجارتي در هند و بعداً وکالت التجاری افغانی در پشاور افتتاح شد. از سال ۱۳۱۹ - ۱۳۲۵ تشکیلات وزارت اقتصاد ملی مانند سالهای قبل باقیماند و تغییرات عمده در آن رونما نگردید.

در سال ۱۳۲۵ مدیریت تدوین قوانین در ریاست گمرکات وزارت اقتصاد ملی ایجاد گردید. این دفتر، قوانین مربوط تجارت مانند تجار، اهلیت تجارتي، معلومات تجارتي، عنوان تجارتي، رقابت غیرقانونی، دفاتر تجارتي، نمایندگان تجار، نمایندگان سیار تجارتي، مامورین فروش ودلالی، شرکتهای تجارتي کولکتیف یا تضامنی، شرکتهای کوماندیت یا تضامنی مختلط، شرکتهای سهامی یا انونیم و اسناد تجارتي مانند برات، حجت و چک آماده و طی مراحل نمود.

در اواخر سال ۱۳۲۸ و اوایل ۱۳۲۹ در تشکیل وزارت اقتصاد تغییراتی رخ داده، بعضی ریاست ها در تشکیل وزارت جدیداً ایجاد و برخی از تشکیلات بنابر اقتضای زمان از بین رفته و وظایف آنها به شعبات دیگر محول شد. در سال ۱۳۳۰ ریاست صنایع وزارت اقتصاد ملی برای ایجاد صنایع جدید اقداماتی را رویدست گرفته بعد از ارزیابی های همه جانبه تصمیم اتخاذ شد تا در نواحی کابل به تاسیس فابریکات سمنت، شیشه سازی، سگرت

یکی از تعمیرات وزارت تجارت که حالا تخریب گردیده است

سازی، شمع ریزی، پیله وری و رنگ آمیزی بنابر نیازمندی های کشور اقدام گردد. بنابر نیاز مندی روز افزون به ایجا مؤسسات و وزارت های مسلکی دیگر، یکتعداد از ادارات باز هم از بدنه وزارت اقتصاد ملی مجزا و به ادارات و مؤسسات مستقل دیگر ارتقاء یافت و در نهایت وزارت اقتصاد ملی دوباره تغییر نام یافته و از ماه عقرب ۱۳۳۵ در تشکیلات اداری دولت بنام وزارت تجارت عرض وجود نمود.

طی همین سال ریاست ترانسپورت عمومی در چوکات وزارت تجارت ایجاد شد و وزارت تجارت بعد از تغییر نام از وزارت اقتصاد ملی بوزارت تجارت در سال ۱۳۳۵ فعالیت های را جهت بهبود و توسعه تجارت و سرمایه گذاری در افغانستان رویدست گرفت که رؤس مطالب آن شامل تاسیس شرکتهای و بکار انداختن سرمایه های متراکم در ساحات فعال اقتصادی، تجارتي، حمل و نقل و غیره، و تنظیم امور تجارت، استقرار قیمت، انعقاد پیمانها و قرارداد های جدید تجارتي و تمديد موافقتنامه های منعقد با دول متحابه بخصوص ممالک نزدیک و همجوار که از لحاظ روابط همسایگی، داشتن راه های ترانزیتی و غیره اهمیت قابل ملاحظه در امور تجارتي و اقتصادی مملکت داشت، شمولیت در کنفرانسهای مهم اقتصادی و تجارتي جهان و اشتراک در نمایشگاه های بین المللی جهت یافتن بازار های جدید، انکشاف صادرات و انجام مطالعات پیرامون ورود اموال وارداتی از طرق بهتر به کشور، وضع قوانین و مقررات بر حسب

تعمیر مرکز تحقیقاتی وپبله وری در علاوالدین کابل

نیاز زمان و تعهدات بین المللی، تلاش درجهت بهبود توأزن بیلانس تجارتي میگردید. وزارت تجارت در سال ۱۳۳۶ به تعمیرفعلي که یکی از بنا های با عظمت و تاریخی شهرکابل بوده و در سرک دارالامان در جوار تعمیر پارلمان فعلی کشور موقعیت دارد انتقال وجابجا گردید. ریاست مارکیتنگ در سال ۱۳۴۱ بریاست احصائیه وپلان تعدیل گردیده و همچنان ریاست کمیسیون نرخها در سال ۱۳۴۳ ازبین رفته وظایف آن به شعبات دیگر سپرده شد وشعبه بنام موسسات و سرمایه گذاری وشعبه شرکت ها و بیمه در تشکیل گرفته شدومتباقی تشکیل وزارت در ظرف ۹سال بدون تغییر باقیماند.

در سال ۱۳۴۱ الی ۱۳۴۳ امور محاکم و حکمیت های تجارتي بوزارت عدلیه انتقال گردیده و بالمقابل رسیدگی از

تعمیرفعلي وزارت تجارت وسرمایه گذاری

امور بنادر، اداره ریاست بندروالی در سال ۱۳۴۵ بوزارت تجارت سپرده شد. طی همین سال براساس پلان پنجساله اقتصادی وزارت تجارت برای نخستین بارجهت تنظیم بهتر امور ترانسپورت درکشورو بهبود حمل ونقل کالاهای تجارتي، به تشکیل وتاسیس یک اداره بزرگ و منظم مرکزی ترانسپورت تحت نام ریاست عمومی ترانسپورت اقدام نمود. وزارت تجارت به تدریج و مطابق نیاز زمان، نمایندگیها ووکالت تجاری های افغانستان را یکی پی دیگر در خارج افتتاح نمود. با ایجاد این نمایندگی ها در پشاورو چمن پاکستان، مشهد و خرم شهر ایران فعالیت های مؤثری در راستای حل مشکلات تجارافغانی انجام شده، ازمفقودی وخساره مند شدن اموال آنها در خاک پاکستان و ایران جلوگیری نمود. اموال ترانزیتی افغانستان با سهولت

ومصنویت از قلمرو ایران وپاکستان عبور داده میشود. در سال ۱۳۵۱ موسی شفیق صدراعظم بر اساس درخواست ریاست پارلمانی، بوزارت تجارت هدایت داد تا به یکی ازبلاک های مکروریان نقل مکان و تعمیر وزارت تجارت برای ریاست پارلمانی تخلیه شود. وزارت تجارت الی سقوط حکومت موسی شفیق بفعالیته خویش در بلاک مکروریان ادامه داد اما پس ازخلع محمد ظاهر شاه از سلطنت و ایجاد نخستین دولت جمهوری افغانستان توسط محمدداؤد، وزارت تجارت دوباره به تعمیر اصلی واقع درسرک دارالامان نقل مکان نمود که تا امروز (زمان تحریر این سطور) به فعالیت خویش ادامه میدهد. فعالیت وزارت تجارت در دوره های محمد ظاهر شاه وصدارت محمد داؤد، روی تنظیم پالیسی ها، تدوین قوانین وعقد موافقتنامه ها وتفاهمنامه ها تمرکز و بطور مستقیم در تجارت سهمی نداشت ودخالت نمیکرد. تصدی های دولتی مانند انحصارات وریاست عمومی ارزاق وسیلو ها که مصروف فعالیت های تجارتي، تولیدی وخدماتی بودند تحت نظارت و اداره وزارت مالیه وظایف محوله را انجام میدادند. بنابراین وزارت تجارت، تشکیل وسیع نداشت چنانچه در سال ۱۳۵۵ وزارت تجارت دارای ریاست های تجارت خارجی، انکشاف صادرات، تجارت داخلی و ریاست بین المللی ترانزیت بود.

تصدیهای بندر تورغندی، شیرخان بندرو بندرحیرتان، ریاست تصدی چوب و یکتعداد موسسات دیگر از قبیل اتحادیه صادرکنندگان قالین، انستیتیوت قره قل، ریاست انکشاف صادرات کشمش، موسسه صادرات پشم کندهار، بانک انکشاف صادرات وپروژه انکشافی سبزیجات ومیوه جات، ریاست افسوتر، ریاست عمومی ترانسپورت، ریاست انکشاف صنایع دستی بالائرمساعی این وزارت ومنظوری مقامات صالحه پا بعرضه وجود گذاشته و توسط این وزارت هدایت و رهنمائی میشود.

قابل تذکر است که در سالهای ۱۳۵۸-۱۳۷۰ وزارت تجارت یکی از بزرگترین وپرقدرت ترین وزارت های دولت بشمار میرفت و در حالیکه سکتور خصوصی را نیز تشویق و تسهیلات لازم را برایش فراهم مینمود، عملا در تجارت داخلی وخارجی کشور سهم مستقیم و قابل ملاحظه داشت.

باتاسیس دولت مؤقت افغانستان در سال ۱۳۸۱ (۲۰۰۲) وزارتخانه ها درچوکات حکومت جدید افغانستان شروع بکار نمودند و قدمهای مهمی در جهت ایجاد نظام جدید وتحکیم آن برداشته شد. باتاسیس دولت مؤقت دروزارت تجارت

کارهای مؤثری در جهت احیای دوباره وزارت تجارت انجام و فرهنگ دفترداری و کاربالای میز و چوکی از سر گرفته شد و امور مربوط بتدریج بشکل عادی برگشت. وزارت تجارت، مانند سایر ادارات افغانستان کارهای مسلکی و اجرائی را پس از تشکیل دولت موقت از صفر آغاز نمود و با وجود کمبود منابع و کمی ها و کاستی ها توانست تجارت افغانستان را در مسیر اصلی آن قرار داده امکانات و زمینه های جدیدی را با همکاری کشورها، مؤسسات بین المللی، تجار و متشبثین داخلی، جهت رشد و انکشاف تجارت و جذب سرمایه گذاری ها میسر سازد و با کشودن دروازه های تجارت خارجی افغانستان بر روی جهان، به تجارت خارجی در حال نزاع افغانستان بویژه صادرات، روح تازه بخشد. بعد از ایجاد دولت جدید در افغانستان چرخش عظیمی در تجدید حیات و بهبود وضع تجارت پدید آمد، و با عقد موافقتنامه های همکاری های تجاری، ترانزیتی، حمایت از سرمایه گذاری متقابل و موافقتنامه ترجیحات گمرکی با یکتعداد از کشورها و تدوین قانون سرمایه گذاری خصوصی، اصلاح سیستم جواز دهی، ایجاد سیستم کمیشنکاری جهت طی مراحل جوازنامه های تجاری، فعال ساختن بنادر، توافق روی استفاده بندر بحری چاه بهارو ترانزیت ایران، دعوت یک گروپ قانون دانان امریکائی جهت تدوین قوانین تجاری و اقتصادی و اتخاذ تدابیر در راستای تقویت صادرات، هویت تجاری کشور دوباره احیا گردید. در عین حال باید متذکر شد که اصلاحات در سیستم جواز دهی در حدی بود که یکتعداد اشخاصی که نه تاجر بودند و نه به تجارت علاقه داشتند ازین اصلاحات استفاده سؤنموده، جواز تجارت را صرف برای حصول پاسپورت بدست می آوردند. قسمیکه دیده شد یکتعداد زیادی بنام تاجر افغانی عازم کشورهای همسایه گردیده و به کارهای غیر از تجارت پرداختند که لطمه بزرگی به اعتبار تجار، تجارت و حیثیت کشور وارد نمودند. بر اساس فیصله حکومت، در اواخر سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷)، بامجزا شدن بخش صنایع خفیفه از وزارت معادن و ادغام آن به وزارت تجارت، برای نخستین بار در تاریخ تجارت کشور، وزارت تجارت به وزارت تجارت و صنایع مسمی شد.

در دولتهای قبلی، بعضی اقدامات پیشگیرانه مانند ثبت "پروفورمه" های وارداتی و "علم خبر"، در امر ایجاد و آرشیف نمودن قیمت های وارداتی جهت تثبیت قیمت های امتعه وارداتی قرین به واقعیت و تهیه ارقام احصائیوی تجارتی نزدیک به حقیقت جهت تحلیل های تجارتی و اقتصادی و جلوگیری از گریز مکلفیتهای مالیاتی تاجر عملی میگردد که این امر با رویکار آمدن دولت جدید به دلیل اینکه چنین اقداماتی در نظام اقتصادبازارجای ندارد از طرف وزارت مالیه ملغی قرار داده شد در حالیکه نظارت یکی از وظایف کلیدی دولت (وزارت تجارت و صنایع) بوده و هدف از ثبت "پروفورمه" های وارداتی که در اتاقهای تجارت به ثبت میرسیدو "علم خبر" که در سال ۱۳۵۳ در زمان ریاست جمهوری محمد داؤد الزامی شده بود، آن بود تا اتاقهای تجارت و صنایع و وزارت تجارت در جریان توریید اموال و امتعه قرار گرفته و هم عندالزوم به تاجر مشورت های لازم ارائه گردد. درینصورت نتنها از تورم وارداتی جلوگیری بعمل میآید بلکه جلو توریید اموال بی کیفیت نیز گرفته میشود و احصائیه های نسبتاً دقیق نیز جمع آوری میگردد. علاوه تانظارت بهتر بر پروسه واردات و اقدام پیشگیرانه در راستای جلوگیری از گریز تاجر از انجام وجایب مالیاتی تامین میشود که بر مبنای آن تاجران مکلف بودند بعد از بارگیری اموال تجارتی شان از بنادر پاکستان و ایران قبل از ورود به کشور به وکالت تجاری های افغانستان در پاکستان و ایران مراجعه نموده سندی را بنام "علم و خبر" بدست آورده و آنرا خانه پری نمایند تا اموال با سند "علم و خبر" وارد کشور شود. باینترتیب اموال تجارتی که توسط وسایط بجانب کشور در حال انتقال بود پیش از رسیدن به سرحدات به ثبت میرسید. علم و خبر که دارای ۴ نقل بود، منحصت سند بها دار از سوی دولت برنگهای مختلف طبع و از جانب وکالت تجاری های افغانستان در پاکستان و ایران، بدسترس صاحب مال و یا درپور قرار داده میشد تا حین ورود به گمرک سرحدی کشور، نقل های آن در اختیار مراجع مربوط گذاشته شود و هریک ازین رنگها به یک مرجع خاصی مانند وکالت تجاری، صاحب مال، درپور و گمرک سرحدی تعلق داشت. این نظم که تاریخچه طولانی داشت دارای مزیت های بود که ذیل از آنها یادآوری میگردد:

- بر اساس علم و خبر نظارت جدی مینی بر اینکه واسطه حامل مالتجاره معاً بار خویش بصورت حتمی از طریق سرحد رسمی داخل کشور گردد وجود داشت.
- مالتجاره موجود در وسایط نقلیه نمیتوانست پیش از رسیدن به سرحد تخلیه شده و بعداً توسط حیوانات باربر بدون پرداخت محصول گمرکی از صدها معبر غیر رسمی در طول ۲۳۰۰ کیلومتر خطدیورند و غیر قابل کنترل بین افغانستان و پاکستان به کشور انتقال گردد.
- واسطه نقلیه که مالتجاره را بداخل کشور انتقال میداد، بصورت حتمی جهت طی مراحل گمرکی به گمرک سرحدی و یا نزدیک ترین گمرک مراجعه مینمود.
- محصول کالاها با تغییر نام در گمرک (که پرداخت عوارض گمرکی را کاهش دهد) اصلاً ممکن نبود.

• زمینه فساد اداری و چشم پوشی مامورین گمرکات از پرداخت محصول گمرکی و مالیات دولت کمتر میسر بود.

• سالانه ملیون ها دالراز مدرک فروش علم و خبر به عواید دولت سرازیر میشد .

وکیل تجار افغانی هر سه ماه با تمام علم و خبرها ی ثبت شده، جهت تطبیق اسناد با گمرکات به کشور سفر مینمود، تا از حیف و میل عواید دولت توسط تاجر جلوگیری بعمل آید و در صورتیکه وسایط نقلیه به گمرکات مراجعه نه می کرد، پس از تطبیق اسناد تحت پیگرد قانونی قرار میگرفت و بر علاوه جریمه و جایب مالیاتی آن نیزبالایش تحویل میشد. طوریکه بملاحظه میرسد نظم قبلی در جمع آوری محصول گمرکی و مالیات کشور نهایت کاراً و مفید بود و با شرایط

گذشته و امروز افغانستان کاملاً مطابقت داشت و این کار بنابر پختگی دولتهای قبلی بخصوص در دوران ریاست جمهوری محمد داؤد که آگاهی کامل از وضع جامعه وجود داشت، آغاز یافت. با ایجاد دولت مؤقت و رسمی شدن اقتصاد بازار منحصی سیستم اقتصادی کشور از یکطرف و آغاز تطبیق سیستم جدید عبور گمرکی بنام اسیکودا در گمرکات کشور از سوی دیگر، نظم قبلی یعنی ورود اموال به اساس پروفورمه و علم و خبر پیش از ایجاد و سراسری شدن سیستم جدید اسیکودا از طرف وزارت مالیه ملغی اعلام شد که این اقدام یک جانبه نظارت بر تجارت کشور را به چالش مواجه ساخت. سیستم جدید اسیکودا به یقین سیستم نهایی عصری بوده و میتواند در تنظیم بهتر و مطمئن تجارت ترانزیتی مؤثر باشد، اما هنگامیکه سرحدات کشور باز و غیر قابل کنترل بوده و هم فساد گسترده در گمرکات وجود داشته باشد مؤثریت آن در تجارت وارداتی تحت سؤال جدی قرار دارد. تا جائیکه معلوم است، حجم واردات کالاها و امتعه بازرگانی رو به افزایش است و همین حالا مالتجاره یکتعداد از وسایط نقلیه قبل از رسیدن به گمرک سرحدی، در مناطق سرحدی آنطرف خط دیورند تخلیه و بعداً توسط حیوانات باربر بدون پرداخت محصول به تدریج از راه های قاچاقی به داخل انتقال میگردد و یا محموله های وارداتی با تغییر نام از گمرکات ترخیص میشود، در حالیکه در موجودیت علم و خبر چنین چیزی ممکن نبود. قبل از اینکه سیستم جدید اسیکودا در شرایط افغانستان مؤثریت خویش را ثابت سازد، میکانیزم نظارتی پیشینه که عبارت از صدور و ثبت پروفورمه های وارداتی و ثبت «علم خبر» بود از بین رفت و در نتیجه همه روزه خسارات بزرگی به اقتصاد کشور وارد می گردد که پروسه آن هنوز ادامه دارد. گرچه به نظر بعضی ها ممکن است این سیستم نظارتی کهنه باشد، اما باید گفت که در شرایط موجود کشور، این سیستم در حال کهنه بودن آن، جهت تقویت نظارت بر تجارت وارداتی و بلند بردن عواید گمرکی یک نیاز مبرم بشمار میرفت که میتوان سیستم ثبت در وکالت تجاری ها را از طریق توزیع «علم خبر»، با تقویت وکالت تجاری های افغانستان در پاکستان و ایران، دوباره احیای نمود.

وزارت تجارت و صنایع در حال حاضر بحیث مرجع:

- ترتیب و تنظیم پالیسی ها؛

- تنظیم کننده بازار؛ و

- فراهم آورنده تسهیلات، فعالیت مینماید.

وزارت تجارت و صنایع طی ۱۰ سال اول در سه بُعدکاری خویش راهکار های نسبتاً بنیادی را انجام داده است که خلص آن ذیل یادآوری میگردد:

۱- ترتیب و تنظیم پالیسی ها و ایجاد زیربنای حقوقی؛

الف. تدوین و طی مراحل قوانین

به تعداد هفده عنوان قانون و ده عنوان مقرر مطابق معیار های بین المللی طرح و تدوین، و از جمله قوانین سرمایه گذاری خصوصی، شرکت های سهامی و محدودالمسئولیت، شرکت های تضامنی، حکمیت تجاری و میانجیگری تجاری، حقوق مخترع و مکتشف، ثبت علائم تجاری، حمل و نقل، اتاق تجارت، استندرد و حمایت از رقابت تحت نظر نویسنده این کتاب طی مراحل و نافذ گردید.

تسوید و تدوین مقرر ها برای قوانین شرکتهای سهامی و محدود المسولیت، شرکت های تضامنی و حکمیت تجاری و تسوید قانون افلاس در افغانستان تحت کار قرار دارد.

ب. طرح و ترتیب ستراتیژی ها و پالیسی ها

طرح و ترتیب ستراتیژی وزارت تجارت و صنایع

طرح و ترتیب ستراتیژی انکشاف اقتصاد و لایتهای با در نظر داشت نقش سکتور خصوصی، ستراتیژی سکتوری انکشاف سکتور خصوصی، پالیسی رسمی سازی اقتصاد، و منجنت خطر «Management Risk»، طرح و تسوید پالیسی صنعت با تمرکز خاص بالای تشبثات خورد و متوسط، جلب مساعدت های اداره اسمید مربوط (USAID) در رابطه به تهیه و تسوید ستراتیژی تشبثات کوچک و متوسط (SMEs) بمنظور فراهم آوری شرایط و امکانات مساعد بخاطر ایجاد فرصت های شغلی.

اتخاذ تدابیر در جهت توضیح و هماهنگ سازی پالیسی های رسمی سازی اقتصاد افغانستان، و پالیسی رشد

ولایتی.

ج. عقد موافقتنامه ها و تفاهمنامه ها بمنظور بهبود و تسهیل تجارت و سرمایه گذاری:

عقد تعداد ۵۶ موافقتنامه دو جانبه و چند جانبه تجاری، ترانزیتی، خط آهن، همکاری های تجاری و اقتصادی، حمایت از سرمایه گذاری های متقابل با کشور های امریکا، هالند، هند، ایران، برازیل، تاجکستان، چین، قزاقستان، ترکمنستان و ازبکستان.

عقد موافقتنامه عبور و مرور سرحدی خط آهن با ازبکستان.

عقد چهار موافقتنامه در مورد استفاده از چاه بهار با کشور ایران.

عقد قرارداد ایکوتا «ECO» با سازمان ایکو.

عقد قرارداد سافتا «SAFTA» با سازمان همکاریهای منطقوی جنوب آسیا، سارک «SAARC» بتاريخ ۳

اپریل ۲۰۰۷ در دهلی جدید.

ترتیب و نهایی سازی مسوده موافقتنامه های تجاری ، اقتصادی و سرمایه گذاری بین جمهوری اسلامی افغانستان و کشور های روسیه، ایتالیا، سنگاپور، پولند، امارات متحده عربی، قرغزستان و قزاقستان .
اعلام همکاری کشورهای دوست جاپان، کانادا، هند و جامعه اروپا به افغانستان تحت پروگرام کشورهای کمترین انکشاف یافته .

انجام مذاکرات با بانک انکشاف آسیایی در مورد امتداد خط آهن حیرتان الی مزار شریف درمانیلا .
عقد موافقتنامه تجاری با فدرتیف روسیه.
عقد تفاهمنامه در مورد ارتقای دوران تجارت بین افغانستان و ایران.
تفاهم روی امضای قرارداد های ترجیحی و توافق روی ایجاد کمیته مشترک تجاری و ایجاد دفتر تجاری افغانستان در بندر چابهار .

عقد موافقتنامه تمدید خط آهن حیرتان الی شهر مزار شریف بازبکستان به ارزش ۱۶۵ میلیون دالر به کمک بانک انکشاف آسیایی (این پروژه قبلاً تکمیل و به بهره برداری سپرده شده است)
عقد موافقت نامه احیای مجدد شرکت سهامی افسوتر با شرکای جانب روسیه.

موافقتنامه جدید ترانزیتی افغانستان-پاکستان اپتا (APTTA) موافقتنامه تجارت و ترانزیت افغانستان و پاکستان به تاریخ سه شنبه ۲۹ سرطان ۱۳۸۹ مطابق ۲۰ جولای ۲۰۱۰ میان دولت های افغانستان و پاکستان امضاء شد. موافقتنامه جدید برای هر دو کشور شرایط جدید ترانزیتی متقابل را بوجود آورده و پروسه عبور ترانزیتی را بین طرفین ساده و سهل و همچنان قانونمند میسازد. در صورت عملی شدن این موافقتنامه از جانب دولت پاکستان (موضوع ترانزیت چالش دایمی با این کشور بوده است)، به وسایط ترانسپورتهای افغانی اجازه میدهد محصولات افغانی را به بازارهای بزرگ هند و چین و نیز از طریق بنادر بحری کراچی و قاسم پورت به سایر نقاط جهان برساند. این موافقتنامه جایگزین موافقتنامه تجارت ترانزیتی افغانستان (ATTA) منعقد شده سال ۱۳۴۴ (۱۹۶۵) گردید. در صورت تطبیق کامل اپتا (APTTA)، انتقال کالاهای صادراتی افغانی به بازار های خارجی را آسانتر، ارزانتر و رقابتی می سازد. اپتا باعث تشویق صادرات امتعه افغانی به بازار های خارجی گردیده و دستیابی محصولات افغانی را به بزرگترین بازار های جهان بخصوص، بازار های دو همسایه بزرگ مانند هند با ۱/۲ میلیارد نفوس و چین با ۱/۳ میلیارد نفوس مساعد میسازد. اپتا صادرات افغانستان را از طریق ساده سازی و معیاری کردن پروسیجرها در سرحدات از دیاد میبخشد و تأخیر در عبور از سرحدات و مسیر پاکستان را کاهش میدهد. همچنان اپتا پاکستان را قادر میسازد تا از طریق افغانستان، به دسترسی بازار های آسیای میانه و ایران ادامه دهد که قبل از عقد این موافقتنامه این کار را انجام میداد. اپتا زمینه را برای اشتغال و تجارت بیشتر در افغانستان و پاکستان مساعد میسازد .

۲- تنظیم بازار

بمنظور تعمیم احکام قانون حمایت از رقابت و جلوگیری از انحصار، ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین (مصرف کنندگان) در چوکات وزارت تجارت و صنایع تاسیس شد. این ریاست با ایجاد کارشویه های (میکانیزم های) تامین نظارت و تنظیم بازار، کار عملی نظارتی را بروفق مکلفیت های وظیفوی در روشنی قانون حمایت از رقابت و جلوگیری از انحصار در بازار آغاز نموده است .

۳- فراهم آوری تسهیلات در امر بهبود تجارت و ترانزیت و مساعدت به رشد سکتور خصوصی
توسعه و تحکیم روابط تجاری و ترانزیتی

جهت تعمیم این مامول وزارت تجارت و صنایع مزید بر عقد موافقتنامه ها و تفاهمنامه های که با ممالک مختلف عقد مینماید، در ۱۹ کشور جهان آتسه های تجاری و وکالت تجاری فعال داشته و به تعداد ۳۴ نفر افغان و ۳۹ نفر کارمندان محلی در این نمایندگی ها مصروف کار میباشند .
ایجاد و تاسیس ادارات خدماتی منجمله :

□ ریاست امور حقوقی، جهت تسوید، تدوین و طی مراحل قوانین ، مقررات، لوایح، طرز العمل ها در راستای تقویت زیربنای حقوقی تجارت در کشور.

□ دفتر ثبت مرکزی، بر اساس قانون شرکت های سهامی و محدود المسئولیت. در سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸)، دفتر ثبت مرکزی در چوکات وزارت تجارت و صنایع ایجاد و بفعالیته آغاز نمود که در نوع خود کاملاً یک پدیده جدید در جهت فراهم آوری تسهیلات برای سکتور خصوصی بوده و امور ثبت و راجستر شرکت ها و اشخاص حقیقی، بدون مراجعه به شعبات مختلف دولتی مانند دفاتر عواید وزارت مالیه، جریده رسمی و یا محاکم، صرف در یک محل و آن هم در دفتر ثبت مرکزی صورت میگیرد که از لحاظ زمانی، تسهیلات قابل توجه را بوجود آورده و کاری که در گذشته از لحاظ زمانی در جریان چند روز حتی دو سه هفته انجام میشد، صرف در ظرف دو ساعت انجام میگردد. فعال شدن دفتر متذکره از دست آورد های خوبی در بخش فراهم آوری تسهیلات برای سکتور خصوصی افغانستان بوده، نه تنها سرعت عمل را در اجراءات بوجود آورده بلکه در امر کاهش فساد اداری مساعدت نموده است. این پروسه در ولایات کشور مانند ولایات بلخ، ننگرهار، قندهار، هرات و کندوز توسعه یافته و شرایط مناسب ثبت و راجستر ایجاد گردیده است .

□ ریاست های تجارت و صنایع برای نخستین بار در تاریخ تجارت کشور بمنظور انسجام بهتر و بهبود امور تجارت و صنایع در ولایات ننگرهار، قندهار، بلخ، هرات، کندز و پکتیا تاسیس و شروع بکار نمود، همچنان نخستین تعمیر اداری ریاست تجارت و صنایع در ولایات بلخ و ننگرهار تکمیل و به بهره برداری سپرده شد.

- ریاست تامین تجارت عادلانه که بعداً به ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین مسمی گردید ایجاد شد .
- ریاست انکشاف سکتور خصوصی، بمنظور تنظیم امور سکتور خصوصی. این اداره که مسئولیت ایجاد فضای مناسب برای رشد و انکشاف سکتور خصوصی، رفع چالش های اداری و ارائه خدمات بهتر به سکتور خصوصی اعم از مشبثین و تجار را دارد، بستر مناسب را جهت توسعه و انکشاف هدفمند سکتور خصوصی مساعد میسازد .
- اداره ملی استاندارد افغانستان (انسا). طی سال ۱۳۸۵ (۲۰۰۶) موضوع فعال ساختن هرچه بیشتر اداره ملی استاندارد، یکی از اولویت های کاری وزارت تجارت و صنایع و تحکیم زیربنایهای تکنیکی و بلند بردن ظرفیت های مسلکی کارمندان این اداره بود. مسوده قانون استاندارد افغانستان طرح وطی مراحل گردیده و محل مناسبی در منطقه پلچرخي جهت استقرار ریاست انسا و ایجاد لابراتوارها و تنظیم دفاتر اداره ملی استاندارد که از موانع عمده فعال شدن آن بشمار میرفت، منجانب وزارت تجارت و صنایع بدسترس این اداره گذاشته شد. اداره متذکره طی همین سال موفق گردید تا به تعداد ۹ استاندارد سفارشی جدید را برای میوه جات تازه و سبزیجات تدوین نموده و هکذا طرح ۲۹ استاندارد برای میوه جات خشک صادراتی و ۲ استاندارد برای مواد قالبین بافی را تحت کار قرار دهد. اداره متذکره در سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷) از وزارت تجارت و صنایع مجزا و منحیث اداره مستقل تحت نام اداره ملی استاندارد افغانستان عرض اندام نمود .
- بنادر غلام خان خوست، سپین بولدک قندهار، زرنج ولایت نیمروز، اسلام قلعه ولایت هرات، پیلر ولایت فراه و تورخم ولایت ننگرهار
- اتحادیه ملی تجارتي زنان افغان. برای نخستین بار به همکاری وزارت تجارت و یکتعداد دونه ها در سال ۱۳۸۴ (۲۰۰۵) جهت تنظیم و انسجام فعالیت های زنان در عرصه تجارت منحیث ضرورت مبرم به ایجاد نهاد های انسجام دهنده و هم آهنگ کننده امور تجارت زنان تجارتي پیشه، تحت نظر مینه شیرزوی تاسیس و به تعقیب آن طی چند سال اخیر با رشد و توسعه تجارت ، در بخش زنان تجارتي پیشه در سطح کشور بر تعداد این نهاد ها افزوده شده که از فدراسیون زنان تجارتي پیشه، وده ها انجمن ها ، شرکت ها و اتحادیه های زنان تجارتي پیشه در سراسر افغانستان میتوان نامبرد (لست در ضمیمه ۵).
- اداره انکشاف صادرات، اداره جدیدی در سال ۱۳۸۵ (۲۰۰۶) بنام اداره انکشاف صادرات با امکانات مالی بهتر و محتوای کاری جدید به مساعدت کشور المان بعوض ریاست انکشاف صادرات وزارت تجارت و صنایع ایجاد و بفعالیت آغاز نمود تا در راستای بهبود صادرات فعالیت نماید. نمایندگی های اداره انکشاف صادرات در سه زون کشور (قندهار، هرات و بلخ) که ولایات صادراتی بشمار میروند تاسیس و فعال گردیده است .
- مرکز واحد طی مراحل اسناد صادرات به تاریخ ۲۲ حوت ۱۳۹۰ مطابق ۱۳ مارچ سال ۲۰۱۱ در ریاست گمرک کابل تکمیل و افتتاح شد. این مرکز به منظور فراهم آوری تسهیلات و جلوگیری از سرگردانی تجار در شعبات مختلف در شهر، کاهش مصارف و کوتاه ساختن زمان طی مراحل اسناد مقدماتی و ایجاد سرعت عمل در روند صادرات میباشد. این مرکز که زمان طی اسناد گمرکی صادرات را از یک الی سه روز به دو الی سه ساعت تنزیل میدهد با کمپیوترهای جدید مجهز و بر مبنای شفافیت عمل نموده و توقع برده میشود از فساد جلوگیری شود.
- فعال شدن دوباره کمیته تسهیلات ترانزیتی و ترانسپورتی به هدف تأمین هماهنگی بین بنادر، گمرکات، اتاقهای تجارت، بیمه، بانکها و سکتور خصوصی بغرض حل پرابلم های تجارتي و ترانزیتی.
- بازاریابی برای اقلام و امتعه صادراتی، تدویر و اشتراک در نمایشگاه ها:
- ارسال نمونه های متنوع از میوه جات خشک افغانستان بکشورهای کویت، هند، ترکیه و چین. تأمین ارتباط نزدیک با بیشتر از ۱۰۰ کمپنی خارجی وارد کننده قالبین ، میوه تازه ، میوه خشک و سنگهای قیمتی .
- در راستای بهبود و توسعه بازاریابی برای کالا های صادراتی افغانی، جمهوری اسلامی افغانستان طی این سالها در بیشتر از چهل نمایشگاه خارجی اشتراک نموده و موفق به اخذ سه مدال طلا و چندین مدال نقره و برنز از کشور های امریکا، فرغزستان و هندوستان گردیده است. علاوه قالبین افغانستان در سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷) در نمایشگاه دوموتکس کشور المان در میان ۱۴۸ قالبین از ده کشور جهان و در سال ۱۳۸۸ (۲۰۰۹) در شهر نیویارک حایز مقام اول گردیده و در همین سال در نمایشگاه سینینک کشور چین مقام بهترین قالبین را از آن خود نمود.
- جمهوری اسلامی افغانستان برای نخستین مرتبه در تاریخ تجارت افغانستان در نمایشگاه مادرید کشور اسپانیه که مدت سه ماه دوام داشت، با مساعدت مالی (PRT) کشور اسپانیه اشتراک نمود و نتایج خوبی را برای اشتراک کنندگان به ارمغان آورد.
- در سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸) برای اولین بار وزارت تجارت و صنایع افغانستان برنده جایزه بهترین ارگان خدمات تجارتي بین کشور های کمترین انکشاف یافته گردید که جایزه متذکره از طرف مرکز تجارت بین المللی (ITC) در کشور هالند به جانب افغانی اعطا گردید.
- نخستین نمایشگاه اختصاصی افغانستان در شهر ممبی هندوستان به مساعدت مالی و تخنیکی (GIZ) المان و (USAID) امریکا دایر گردید که تاجران افغانی از آن بهره برداری خوبی نموده و در جهت توسعه صادرات خویش استفاده مؤثر نمودند .
- نمایشگاه بین المللی قالبین برای مرتبه دوم به ابتکار وزارت تجارت و صنایع در باغ بابر شهر کابل برگزار شد که برای مؤلدين و تجار قالبین سودمند بود.

ورکشاپ توضیحی پیرامون سیستم ترجیحات گمرکی امریکا برای افغانستان در کابل دایر و به تعداد ۳۰ تن از تجار ملی در آن اشتراک داشتند.

ورکشاپ در مورد دیزاین و رنگ قالین دایر و شیوه های استفاده از رنگ مطابق به ضرورت بازار امریکا توضیحات ارائه شد که با استفاده از این نظریات مؤلدين میتوانند در ارتقای کیفیت قالین اقدام نموده و تولیدات خویش را مطابق تقاضای بازار عیار سازند.

بمنظور بازار یابی و گزینش شرکای تجارتي جهت رشد صادرات طی سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸) امکانات اشتراک تاجران افغانی در نمایشگاه های شهر لاس ویکاس امریکا، دهکده جهانی دوبي و دهلی نو فراهم گردید که امتعه افغانی در هند مقام دوم را کسب و تاجران افغانی با یافتن بازار ها و شرکای جدید تجارت، دست آورد های خوبی به همراه داشتند.

تدویر نمایشگاه های محصولات افغانی در تاجکستان و شرکت در نمایشگاه جمهوری مردم چین، اشتراک در نمایشگاه بین المللی دهلی بمنظور بازار یابی و معرفی محصولات صادراتی.

توافق با معاون وزارت دفاع ایالات متحده امریکا پیرامون امکالات قوای ائتلاف از تولیدات و محصولات داخلی افغانستان.

تدویر نخستین کنفرانس ملی طی سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸) پیرامون بررسی مشکلات و موانع صادرات کشور به همکاری مالی و تخنیکي دونران خارجی در کابل، که در آن بیش از «۶۰۰» نفر تاجر، مولد و صادر کننده اشتراک ورزیده، روی چالش های موجود بحث همه جانبه نمودند و فیصله های لازم اتخاذ گردید.

تدویر نخستین نمایشگاه محصولات افغانی در مسکو.

بهبود کیفیت پروسس و بسته بندی کالاها،

□ تلاش در جهت ایجاد شرایط مناسب پروسس و بسته بندی برای امتعه صادراتی کشور دوام داشته که در نتیجه آن امکانات جدیدی برای صدور امتعه صادراتی در کشورهای آسیائی، اروپائی و امریکائی میسر گردیده است، چنانچه تاجران افغانی توانسته اند امتعه تجارتي خویش را که عبارت از قالین و گلیم، میوه خشک و تازه، پوست قره قل، سایر پوست باب، نباتات طبی و سنگ های قیمتی میباشد به بازار های جدید صادر نمایند.

□ آموزش تشبثات کوچک و متوسط بمنظور آماده شدن در جهت رشد صادرات.

الحاق به سازمانهای منطقوی و بین المللی

افغانستان در سال ۱۳۸۵ (۲۰۰۶) بحیث ناظر در سازمان تجارت جهانی (WTO) شامل گردیده و تلاش در جهت

الحاق کشور به این سازمان با وجود نظریات موافق و مخالف جریان دارد. رژیم تجارت خارجی (MoFTR) بعد از جمع آوری نظریات ازارگانهای ذیربط و تحلیل نهائی به سازمان جهانی تجارت ارسال و از قراین معلوم میشود که ممکن است عضویت افغانستان در سازمان تجارت جهانی در سال ۱۳۹۴ (۲۰۱۵) نهائی گردد. کار و اتخاذ آماده گی های لازم جهت الحاق افغانستان به سازمان تجارت جهانی (WTO) دوام دارد.

جمهوری اسلامی افغانستان گامهای استواری در راستای تحکیم همکاری های منطقوی برداشته و عضویت

سازمان های منطقوی ایکو « ECO »، جنوب آسیا سارک « SAARC » و کریک « CAREC » را حاصل نموده است.

موضوع شناخت مالکیت های فکری یا معنوی (Intellectual Property) و ایجاد زیربنای حقوقی آن در

کشور یکی از مسایل با اهمیت بوده و داشتن سیستم مالکیت های معنوی یکی از پیش شرط های الحاق افغانستان به سازمان جهانی تجارت میباشد که در زمینه قدم های ابتدائی اما استوار برداشته شده است. در نخستین اقدام افغانستان در سال ۱۳۸۴ (۲۰۰۵) عضویت سازمان جهانی مالکیت های فکری یا معنوی (WIPO) را بدست آورد و به تعقیب آن در طرح و تدوین قوانین مالکیت های فکری (معنوی) تحت نظر نویسنده این اثر اقدام نمود، چنانچه قانون حق مخترع و مکتشف به اساس فرمان تقنینی نافذ و قانون علائم تجارتي در ولسی جرگه به تصویب رسیده و نافذ گردید.

اصلاح و ساده سازی پروسیجرها:

□ وزارت تجارت و صنایع به همکاری اداره حرکت در راستای فراهم آوری تسهیلات بیشتر، نحوه جوازدهی تجارتي را مورد بررسی قرار داده و اینکه چگونه میتوان در پروسه جوازدهی تغییراتی وارد نمود، در سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸) با یک شرکت بین المللی مالی (International Finance Corporation) قرارداد صورت گرفته و قرار است پیرامون کاهش مصارف و پروسه مغلق جوازدهی جهت افزایش شفافیت از طریق ثبت اسناد مربوط و اینکه چگونه جوازنامه ها به شرکت ها صادر گردد اصلاحات صورت گیرد که فیز اول آن تکمیل و فیز دوم آن در حال سازماندهی میباشد.

توزیع جوازنامه ها طی سال ۱۳۹۲

حالت تعداد

تجدیدی ۵۱۱۳

تغییر/اصلاح	۶۱۴۳
توزیع جدید	۱۰۲۱۱
لغو/انحلال	۱۲۵۳
مجموع جوازنامه های پروس شده	۲۲۷۱۴
مجموع جوازنامه های فعال	۲۱۴۶۷
منبع:دفتر ثبت مرکزی وزارت تجارت و صنایع	
توزیع جوازنامه ها طی سال ۱۳۹۲ به تفکیک فعالیت	
نوع فعالیت	تعداد
استخراج معدن	۱
تجارتی	۲۰۷۵۲
ترانزیتی	۱۳۰۵
ترانسپورتی	۳۷
خدماتی	۲۸۶
ساختمانی	۲۴۶
صنعتی	۷۱
کوپراتیوی	۴
سایر جواز نامه ها	۱۲
مجموع جوازهای ثبت شده	۲۲۷۱۴
منبع:دفتر ثبت مرکزی وزارت تجارت و صنایع	
توزیع جوازنامه ها طی سال ۱۳۹۲ به تفکیک شخصیت حقوقی	
نوع تشبث	تعداد
شراکت	۱۰۵
شرکت تضامنی	۳
شرکت سهامی	۳۵۵
شرکت محدود المسئولیت	۱۷۰۱۶
مالکیت انفرادی	۵۱۶۴
موسسه بین المللی	۷
موسسه غیردولتی	۱۵
کمیشن کاران	۴۹
مجموع تشبثات ثبت شده	۲۲۷۱۴

منبع:دفتر ثبت مرکزی وزارت تجارت و صنایع
در سال ۱۳۹۲ (۲۰۱۳) به تعداد ۲۲۷۱۴ جوازنامه توزیع گردیده است که تفصیل آن درجداول فوق توضیح گردیده است.

□ کاهش زمانی و تحت یک سقف آوردن امور ثبت و راجستر شرکت ها، تشبثات و تجار انفرادی در چوکات دفتر ثبت مرکزی وزارت تجارت و صنایع .

□ کاهش پروسیجرهای قبلی ترتیب اسناد صادراتی از ۱۴ مرحله به ۶ مرحله .
تاسیس و توسعه پارکهای صنعتی

به تعداد ۱۳ پارک صنعتی در ۱۱ ولایت کشور ایجاد گردیده و همچنان پارکهای صنعتی قالبین در ولایات فاریاب و ننگرهار جدیداً تاسیس و به تعداد ۴۹۷ فابریکه در پارک های صنعتی کشور فعال و به تعداد ۹۵۵ فابریکه تحت ساختمان و مونتاژ قرار دارد. به تعداد (۱۷۵۴) نمره زمین صنعتی برای متشبین غرض ایجاد فابریکات در بخش های صنایع خفیفه مواد غذایی و صنایع ثقیله، صنایع دستی و خدماتی توزیع گردیده که احداث و ایجاد فابریکات و تاسیسات صنعتی ادامه دارد*.

بر علاوه ، اداره آيسا به کمک مالی بانک جهانی و USAID چهار پارک صنعتی ذیل را احداث و مدیریت نموده است

پارک صنعتی جمعه محمد محمدی:

پارک مذکور در فاصله ۷.۵ کیلومتری شرق شهر کابل در جوار فابریکه نساجی بگرامی موقعیت داشته ، فاز اول آن به مساحت ۹ هکتار زمین برای ۳۳ فابریکه تولیدی در سال ۲۰۰۶ بعد از منظوری کمیسیون عالی سرمایه گذاری توزیع گردیده است. درین پارک تا حال به ارزش ۲۵ میلیون دالر سرمایه گذاری از جانب سکتور خصوصی صورت گرفته که زمینه کار را برای بیشتر از ۱۵۰۰ تن مساعد نموده است.

پارک صنعتی شوراندام در ولایت کندهار:

پارک صنعتی شوراندام به مساحت ۱۵ هکتار در فاصله ۱۰ کیلومتری در شرق شهر کندهار موقعیت دارد در سال ۲۰۰۹ به کمک USAID احداث گردید که از جمله ۲۴ نمره زمین قابل توزیع ۸ نمره آن بعد از منظوری کمیسیون عالی سرمایه گذاری به ۵ کمپنی توزیع گردیده است که زمینه کار برای حدود ۳۰۰۰ تن ایجاد شده است.

پارک صنعتی گوریمار مزار شریف:

این پارک در ساحه ۲۵ هکتار به کمک USAID در سال ۲۰۰۷ احداث گردیده که از جمله ۴۶ نمره زمین قابل توزیع ۴۰ نمره آن بعد از منظوری کمیسیون عالی سرمایه گذاری به سکتور خصوصی توزیع شده است و شش فابریکه عملاً در آن فعالیت تولید دارند.

پارک صنعتی حصار شاهی ننگرهار:

پارک صنعتی حصار شاهی ولایت ننگرهار در ساحه ۲۰۶ هکتار زمین احداث شده است، فاز اول آن به مساحت ۱۲۶ هکتار به کمک بانک جهانی در سال ۲۰۱۰ احداث گردید و زیربنای فاز دوم آن در مساحت ۸۰ هکتار قسماً به کمک USAID اعمار گردیده است از مجموع ۱۴۰ نمره زمین در فاز اول این پارک به تعداد ۸۰ نمره بعد از منظوری کمیسیون عالی سرمایه گذاری به سکتور خصوصی توزیع شده است که کار اعمار فابریکات در آن جریان دارد.

همچنان موازی ۵۳.۵ جریب زمین برای ۱۶ شرکت در فاز چهارم پارک صنعتی ولایت هرات بعد از منظوری کمیسیون عالی سرمایه گذاری توزیع گردیده است.

علاوئاً کار احداث پارکهای صنعتی قالین در ولایت بلخ ۹۵ فیصد و مواد غذایی در قندهار ۷ درصد پیشرفته است *

تدویر کنفرانس ها

۰ تدویر کنفرانس Afghanistan Investment Conference در دبی غرض تشویق و جذب سرمایه گذاری ها در افغانستان.

۰ تدویر کنفرانس Afghanistan Reconstruction Summit در ترکیه غرض تشویق و جذب سرمایه گذاری ها در افغانستان.

۰ اشتراک و سهم گیری وزیر تجارت و صنایع در چهارمین جلسه (TIFA) در ایالات متحده امریکا. چاپ اسناد و رساله ها

ترتیب و تدوین رساله تحت نام محصولات و وضعیت تولید در کشور. لست صادرکنندگان افغانستان

ترتیب رهنمود کامل تجارت و سرمایه گذاری برای نخستین بار در افغانستان. تجدید چاپ رهنمای بارچالانهای افغانستان.

ایجاد بورد عالی مشورتی متشبهین ملی

- تاسیس بورد با عضویت ۵۷ تن از تاجران، سرمایه گذاران و متشبهین تولیدی با تشکیل کمیته های جدا گانه.

- ایجاد کمیته بین الوزارتی انکشاف سکتور خصوصی جهت تامین رشد و انکشاف سکتور خصوصی با در نظر داشت اولویت های تعیین شده در ستراتیژی انکشاف ملی افغانستان.

طرح انکشاف و ساختن زیر بنا های فزیک بنادر

طرح برنامه جدید بخاطر فراهم آوری تسهیلات تجاری در بنادر تورخم، اسلام قلعه، تورغندی و شیرخان بندر. سروی و مطالعات تخنیکی و اقتصادی بنادر

سروی و مطالعات تخنیکی و اقتصادی بنادر و اخیچیر بدخشان، خواجه چچی فاریاب، نوپاس کنر و کلداری بلخ جهت ارتقای ظرفیت ترانزیتی کشور

علاوه بر تدابیر و اقدامات اتخاذ شده یک سلسله تدابیر دیگر تحت دوران است مانند:

• الحاق به کنواسیون های بین المللی ترانزیت و تسهیلات تجاری.

• ایجاد ریاست های تجارت و صنایع در ولایات کندهار، هرات، پکتیا و کندز.

• ایجاد بنادر جدید، مانند اشکاشم ولایت بدخشان، چاه قاسم ولایت فاریاب، کلداری ولایت بلخ، و اخیچیر ولایت بدخشان.

• شمولیت در سیستم ترانزیت منطقوی سارک، کرک و ایکو.

• عقد موافقتنامه ترانزیتی با کشور های قزاقستان و قرغزستان.

• طرح، ترتیب و تطبیق پالیسی صنعتی و انکشاف صادرات.

• نهائی سازی طرح ستراتیژی تشبثات کوچک و متوسط « SMEs »

• بازسازی و ایجاد پارکهای جدید صنعتی در ولایات کابل، کندز، خوست، فاریاب، هرات، تخار، غزنی و کاپیسا.

• تداوم کار در جهت الحاق به سازمان جهانی تجارت « WTO »

• تطبیق ریفرم جواز نامه ها.

• توسعه اداره ثبت مرکزی در ولایات.

- اتخاذ تدابیر در جهت بسترسازی و توسعه نظام مالکیت معنوی.
- بهبود شاخصهای فعالیت‌های تجاری و اقتصادی افغانستان. «Doing Business»

خلص تشکیلات سال (۱۳۹۲) وزارت تجارت و صنایع افغانستان:

مقام وزارت تجارت و صنایع

معینیت امور تجاری

معینیت امور انکشاف صنایع و سکتور خصوصی

معینیت امور مالی و اداری

ریاست‌ها و آمریت‌ها:

۱. ریاست دفتر
۲. ریاست منابع بشری
۳. ریاست اطلاعات و ارتباط عامه
۴. ریاست صدور جوازنامه‌ها
۵. ریاست اداری و امور مالی
۶. ریاست تفتیش داخلی
۷. ریاست ثبت مرکزی فعالیت‌های تجاری، مشاغل و مالکیت فکری
۸. ریاست تسهیلات ترانزیتی
۹. ریاست عمومی تجارت بین‌المللی
۱۰. ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۱۱. ریاست امور حقوقی
۱۲. ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین
۱۳. ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان
۱۴. ریاست انکشاف صادرات
۱۵. ریاست تطبیق اصلاحات و تحلیل امور مالی تصدیها و شرکتها
۱۶. ریاست تخنیک‌های صنایع
۱۷. ریاست پارک‌های صنعتی
۱۸. آمریت جندر
۱۹. آمریت تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی
۲۰. آمریت تنظیم امور تجارت مواد نفتی و گاز مایع